

RESUMEN

En la tesis se estudia la evolución tipológica de la residencia universitaria, planteando su función como elemento activo de la configuración urbana, además de relacionarla con la arquitectura en sí misma, a través de la observación de los avances técnicos, cambios formales, estructurales y funcionales, cambios en el programa y también respecto a los recursos expresivos.

El marco cronológico abarca un periodo desde la edad media hasta la segunda mitad del siglo XX, aunque con un énfasis especial en la última etapa. Se organiza una estructuración en cuatro bloques diferentes, a su vez susceptibles de dividirse según geografías, apareciendo, en cada uno de ellos, la residencia universitaria como fiel reflejo arquitectónico del tiempo en el que se desarrolla. El índice recoge: Precedentes Arquitectónicos, (Bloque I); La Residencia Universitaria en la Historia, (Bloque II); La Residencia Universitaria en España, (Bloque III); Colegios Mayores de la Ciudad Universitaria de Madrid y la Arquitectura Moderna, (Bloque IV).

La investigación se realiza, en cada uno de los bloques, estableciendo las tipologías que van a ser objeto de estudio. Éstas son las que determinan un modelo que sea perdurable en el tiempo y también transmisor de valores para el desarrollo de los siguientes modelos. El proceso va desde una óptica general amplia y situada en los orígenes de dichos modelos, hasta un rango más acotado donde se particulariza y concreta el final del proceso evolutivo.

Por tanto, se observan unos modelos pioneros en su tipo, estudiando posteriormente su evolución a través de distintas innovaciones que se van desarrollando a lo largo de los periodos estudiados, estableciéndose como punto más destacable los inicios del siglo XX.

Para obtener las conclusiones evolutivas de los citados modelos históricos de residencia universitaria, el análisis se lleva a cabo a partir de tres escalas diferentes. En la primera se reflexiona sobre el modo de implantación de los colegios mayores como elemento residencial único dentro del conjunto universitario. En la muestra de obras seleccionadas se pone de manifiesto un trasvase de las tipologías urbano-arquitectónicas que caracterizan el escenario internacional de este periodo que coincide con la última etapa temporal. Asimismo se reflexiona, en una segunda escala, ésta edilicia, la posible influencia de distintas corrientes europeas y americanas que habían sido transmitidas de forma directa por los arquitectos más destacados durante sus visitas a España y, especialmente a la Residencia de Estudiantes de Madrid. Una tercera escala enfocada en la dimensión social, contempla como los espacios residenciales de las Universidades Laborales y el nuevo concepto de Colegio Mayor evolucionan hacia una doble dualidad. De un lado, la persona se realiza tanto individual como colectivamente y del otro lado, el Colegio Mayor se desdobra en sus aspectos tanto formativos como residenciales.

En síntesis, los ejemplos seleccionados nos muestran un proceso evolutivo que, desde la sinergia (histórica) entre universidad y ciudad, se pasa por una fase intermedia de creación de recinto universitario, para llegar a una última etapa marcada por lo social, donde se observa en el edificio constituyente de la residencia universitaria que éste se ha convertido en una pieza arquitectónica integrada en el campus/ciudad universitaria y vinculada a los principios programáticos del Movimiento Moderno.

En la tesi s'estudia l'evolució tipològica de la residència universitària, plantejant la seua funció com a element actiu de la configuració urbana, a més de relacionar-la amb l'arquitectura en si mateixa, a través de l'observació dels avanços tècnics, canvis formals, estructurals i funcionals, canvis en el programa i també respecte als recursos expressius.

El marc cronològic comprén un període des de l'edat mitjana fins a la segona mitat del segle XX, encara que amb un èmfasi especial en l'última etapa. S'organitza una estructuració en quatre blocs diferents, al seu torn susceptibles de dividir-se segons geografies, apareixent, en cada un d'ells, la residència universitària com a fidel reflectisc arquitectònic del temps en què es desenrotlla. L'índex arreplega: Precedents Arquitectònics, (Bloc I) ; La Residència Universitària en la Història, (Bloc II) ; La Residència Universitària a Espanya, (Bloc III) ; Col·legis Majors de la Ciutat Universitària de Madrid i l'Arquitectura Moderna, (Bloc IV).

La investigació es realitza, en cada un dels blocs, establint les tipologies que seran objecte d'estudi. Estes són les que determinen un model que siga perdurable en el temps i també transmissor de valors per al desenrotllament dels següents models. El procés va des d'una òptica general àmplia i situada en els orígens dels dits models, fins a un rang més tancat on es particularitza i concreta el final del procés evolutiu.

Per tant, s'observen uns models pioners en el seu tipus, estudiant posteriorment la seua evolució a través de distintes innovacions que es van desenrotllant al llarg dels períodes estudiats, establint-se com a punt més destacable els inicis del segle XX.

Per a obtindre les conclusions evolutives dels esmentats models històrics de residència universitària, l'anàlisi es du a terme a partir de tres escales diferents. En la primera es reflexiona sobre el mode d'implantació dels col·legis majors com a element residencial únic dins del conjunt universitari. En la mostra d'obres seleccionades es posa de manifest un transvasament de les tipologies urbà-arquitectòniques que caracteritzen l'escenari internacional d'este període que coincideix amb l'última etapa temporal. Així mateix es reflexiona, en una segona escala, esta edilícia, la possible influència de distintos corrents europees i americanes que havien sigut transmeses de forma directa pels arquitectes més destacats durant les seues visites a Espanya i, especialment a la Residència d'Estudiants de Madrid. Una tercera escala enfocada en la dimensió social, contempla com els espais residencials de les Universitats Laborals i el nou concepte de Col·legi Major evolucionen cap a una doble dualitat. D'un costat, la persona es realitza tant individualment com col·lectivament i de l'altre costat, el Col·legi Major es desplega en els seus aspectes tant formatius com residencials.

En síntesi, els exemples seleccionats ens mostren un procés evolutiu que, des de la sinergia (històrica) entre universitat i ciutat, es passa per una fase intermèdia de creació de recinte universitari, per a arribar a una última etapa marcada pel social, on s'observa en l'edifici constituent de la residència universitària que este s'ha convertit en una peça arquitectònica integrada en el campus/ciudad universitària i vinculada als principis programàtics del Moviment Modern.

ABSTRACT

The present thesis studies the typological evolution of the university residence hall, considering its function as an active element of urban configuration, furthermore relating it with the Architecture itself, through the observation of technical progresses, formal, structural and functional changes in the programme and also about the expressive resources.

Time frame covers a period from the Middle Ages until the second half of the twentieth century, but with special emphasis on the last stage. A four-section structuring is organized, side by side likely to be divided in a location-based way, in each appearing the university residence as a loyal reflection of the contemporary architecture to date. Its index collects: Architectural Precedents (Block I) ; The University Residence Hall in History (Block II); The University Residence in Spain (Block III); Halls of the "Ciudad Universitaria de Madrid" and Modern Architecture, (Block IV).

Research is carried out in each block, setting the typologies under study. These so called types are what determine a model to be maintained over time, what is more being value-transmitter for the development of these models. The process sees through a general insight, located in the origins of these models, to a more limited range where it is particularized, and materializes the end of the developmental process.

And so, pioneering models in their category are beheld, pondering their trend through multiple innovations that are evolved over the study period, establishing early twentieth century as the most remarkable.

To obtain the evolutionary upshots of these foregoing historical case studies of University Residence Hall, the analysis is carried out in three different scales. In the first one we reflect on how to implement the site of residence halls as residential elements within the university complex master planning. The mosaic of selected works reveals a transfer of urban-architectural styles that characterize the international scene of this period, and coincides with the last time stage. As well deepens, in a second level, this time building-layout-based , the plausible influence of several European and American streams that had been transmitted directly by the most prominent architects during their tours to Spain and especially the "Residencia de Estudiantes" in Madrid. A third level, aimed on the social focus, addresses how the residential spaces in "Universidades Laborales" case studies, and the new concept of Residence Hall named "Colegio Mayor" develops into a double duality. On the one hand, the individual achieves both individually and collectively upbringing and on the other hand, the "Colegio Mayor" unfolds in both its educational and residential areas.

As a conclusion, the selected examples show an evolutionary process that, from the (historical) synergy university and city, passes through an intermediate stage of campus master planning and developing, to reach a final phase marked by social affairs, in where the constituent University Residence Hall building has turned into an architectural piece integrated in such Campus/University Town, and linked to the programmatic principles of the architectural Modern Movement.